

תוכן עניינים

פתח דבר מאת המשנה לנשיאה (בדימוס) כב' השופט אליקים רובינשטיין, שופט בית-המשפט העליון 1

תודות 9

מבוא 11

פרק א': פליטות והגירה - הגדרות והיבטים מושגיים 31

1. כללי 31

2. פליטות, פליטים ומבקשי מקלט 31

3. הגדרת "פליט" באמנת הפליטים ובאמנות בינלאומיות אחרות 35

4. פליטים פנימיים (Internal Displaced Persons) 39

5. שינויים במנדט של ארגון ה- UNHCR והרחבת הפעילות גם ביחס לפליטים פנימיים 40

6. מהי הגירה? 41

7. סטנדרטים בינלאומיים של זכויות אדם בהקשר של הגירה 41

8. הגירה לא מוסדרת (Irregular Migration) 43

9. הגירה מעורבת (Mixed Migration) 46

10. פליטות והגירה האם משמעותם זהה? 47

11. מדיניות הגירה ומדיניות מהגרים 49

12. מיהו עובד זר בישראל? 50

13. מיהו מסתנן? 52

14. אנשים חסרי מדינה (Stateless People) 52

15. הקשר בין הפזורה (Diaspora) לפליטות והגירה 53

16. הפוליטיקה הבינלאומית של הפליטות 55

17. משברי פליטות 56

18. האבחנה בין משבר פליטות למשבר הפליטים הגלובאלי 57

פרק ב': תופעת הפליטות בראי התיאוריות של היחסים הבינלאומיים 75

1. כללי 75

2. תיאוריות מתחום היחסים הבינלאומיים ותופעת הפליטות 76

3. התיאוריה הריאליסטית 77

4. התיאוריה הליבראלית 84

5. התיאוריה הקונסטרוקטיביסטית 87

פרק ג': מאפייני ומימדי הפליטות וההגירה בעולם בשנים 2014-2017 101

101.....	1. כללי
102... כללי - 2017-2014	2. מאפייני ומימדי תופעות הפליטות בעולם בשנים 2014-2017 - כללי
103.....	3. מגמות הפליטות בעולם בשנת 2014
106.....	4. מגמות הפליטות בעולם בשנת 2015
107.....	5. מגמות הפליטות בעולם בשנת 2016
116.....	6. מאפייני ומימדי תופעות ההגירה בעולם
125.....	7. הבעיות והאתגרים הנלווים לתופעות הפליטות וההגירה
131.....	8. נפקות האבחנה בין מצבי פליטות והגירה
139.....	פרק ד': מאפייני ומימדי תופעות הפליטות וההגירה בישראל
139.....	1. כללי
139.....	2. מאפייני ומימדי תופעת ההגירה והעובדים הזרים בישראל
142.....	3. קווים כלליים בהתפתחות תופעת העובדים הזרים בישראל
145.....	4. מהגרי העבודה/מסתננים מאפריקה
148.....	5. מצבת העובדים הזרים בין השנים 2014-2017
154.....	6. מאפייני ומימדי תופעת הפליטות בישראל
162.....	7. העלויות הכלכליות של הטיפול במבקשי המקלט והעובדים הזרים
173.....	פרק ה': המסגרת הנורמטיבית החלה על מבקשי מקלט ופליטים בישראל
173.....	1. כללי
173.....	2. משטר ההגנה הבינלאומי לפליטים
184.....	3. האיסור על עינויים לפי המשפט הבינלאומי
187.....	4. התשתית הנורמטיבית במדינת ישראל לטיפול בבקשות מקלט
193.....	5. בתי-הדין לביקורת משמורת בישראל
194.....	6. המסגרת הנורמטיבית לפיה פועלים בתי-הדין לביקורת משמורת בישראל
196.....	7. ערעור ועתירה מינהליים
197.....	8. בתי-הדין לביקורת משמורת של מסתננים מכוח החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד-1954
198.....	9. בתי-הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952
198.....	10. סמכויות בית-הדין והמסגרת הנורמטיבית שלפיו פועל בית-הדין לעררים
202.....	11. ערעור על פסקי-דין והחלטות אחרות של בית-הדין לעררים
213.....	פרק ו': הפסיקה בישראל בענייני פליטים ומבקשי מקלט לאור המשפט הבינלאומי
213.....	1. כללי
213.....	2. האמנה בדבר מעמדם של פליטים מ-1951 (אמנת הפליטים)

3.	האם אמנת הפליטים בכללותה הינה בגדר משפט בינלאומי מנהגי? 214....
4.	מי כשיר על-פי הפסיקה בישראל לקבל מעמד של פליט? 215.....
5.	נוהל הטיפול במבקשי מקלט 218.....
6.	כללי המשפט המינהלי לעניין הביקורת השיפוטית בבקשות מקלט 222.....
7.	הכללים המיוחדים בנושא הביקורת השיפוטית בבקשות מקלט 226.....
8.	נטל ההוכחה ביחס לתשתית העובדתית בבקשות מקלט 230.....
9.	ההיבטים הראייתיים המיוחדים של בקשות למקלט מדיני 231.....
10.	חשיבות התרגום והראיון 232.....
11.	ספר העזר של נציבות האו"ם לפליטים כמקור פרשני 235.....
12.	הזהירות הנדרשת בהערכה העובדתית של בקשות מקלט 235.....
13.	בחינת האמרות של מבקש המקלט ומשמעותן 237.....
14.	הזהירות הנדרשת בעניין דחיה על-הסף של בקשות מקלט 241.....
15.	"Refugee Sur Place" - "פליטות במקום" 248.....
16.	עיון חוזר בהחלטה על דחיית בקשת מקלט 254.....
17.	פתיחת תיק בקשת מקלט בשל שינוי נסיבות מאוחר 255.....
18.	מתן מעמד בישראל על בסיס טעמים הומניטריים מיוחדים 256.....
19.	יסודותיה של "עילת הרדיפה" על רקע השקפה מדינית/דעה פוליטית 257.....
20.	מהי רדיפה פוליטית? 261.....
21.	חזקת רדיפה בעבר כמקימה חזקה לרדיפה בעתיד 271.....
22.	העלאת הרף הראייתי בבקשות מקלט בישראל בעילת הרדיפה 272.....
23.	הרף הראייתי הנדרש לצורך הוכחת החשש המבוסס לרדיפה על-פי המשפט הבינלאומי 276.....
24.	סעד זמני בערעור על בקשות מקלט 281.....
25.	עניין שיהוי בהגשת בקשות מקלט או בקשות אחרות 282.....
26.	חלופת שהייה ומגורים בטוחה בארץ המקור 287.....
27.	הדרה (Exclusion) 294.....
28.	הפסקת מעמד פליט (Cessation) 301.....
29.	מה הדין במקרה של ריבוי אזרחויות/אזרחות כפולה? 303.....
30.	אי-גלוי עובדות מהותיות בעת הגשת בקשת המקלט 304.....
	פרק ז': איסור הגירוש, הגנות משלימות והרחקה למדינות שלישיות 331.....
1.	כללי 331.....
2.	עיקרון איסור הגירוש - Non Refoulement - במשפט הבינלאומי 331.....
3.	עיקרון איסור הגירוש מבחינת המשפט הבינלאומי העוסק בדיני זכויות האדם 332.....
4.	הרחקה קונסטרוקטיבית 336.....
5.	התחולה הטריטוריאלית של עיקרון איסור הגירוש 338.....

6. יישום העיקרון של איסור הגירוש/אי-הרחקת מבקש מקלט או פליט בישראל.....	338
7. המסגרת הנורמטיבית של ההגנה קבוצתית/הגנה זמנית.....	344
8. הגנה קבוצתית/ זמנית בישראל.....	347
8.1 כללי.....	347
8.2 הגנה קבוצתית - Collective Protection.....	349
8.3 הגנה זמנית - Temporary Protection.....	350
8.4 יחס נציבות האו"ם לפליטים - למוסד ההגנה הזמנית.....	355
8.5 הגנה זמנית באיחוד האירופי.....	357
8.6 הגנה זמנית בארה"ב.....	358
8.7 האם מדיניות ישראל ביחס לנתיני אריתריאה היא בגדר הגנה זמנית?.....	359
8.8 מעמד בן הזוג של מי שנהנה מהגנה קבוצתית/זמנית בישראל.....	360
9. האם עריקה מהצבא יכולה להיחשב כעילה לקבלת מעמד של פליט?.....	366
10. הדין באנגליה בעניין בקשות מקלט בעילה של עריקות מהצבא של נתיני אריתריאה.....	387
11. הדין בשוויץ בעניין בקשות מקלט בעילה של עריקות מהצבא של נתיני אריתריאה.....	389
12. מדיניות ההחזרה החמה/ההחזרה המתואמת.....	391
13. הרחקת מבקשי מקלט/מסתננים למדינה שלישית.....	396
14. הפעלת שיקול-הדעת של שר הפנים.....	405
15. תעודת חסיון בעניין חתימה על הסכמים בילטראליים עם מדינות שלישיות.....	405
16. האם לאור חשאיות ההסכם קיימת מניעה להרחקה למדינה שלישית?.....	407
17. התנאים להרחקה למדינה שלישית.....	408
18. ההתפתחויות לאחר פסק הדין בפרשת צגטה.....	411
19. נוהל הרחקה למדינות שלישיות.....	412
20. העתירות לבג"צ בעניין נוהל הרחקה למדינות שלישיות וגירוש מבקשי מקלט לרואנדה.....	415
21. העתירות לבג"צ בעניין הכוונה להרחיק את מבקשי המקלט לרואנדה.....	415
22. ההבנות עם נציבות האו"ם לפליטים.....	417
23. ביטול ההבנות עם נציבות האו"ם לפליטים.....	420
24. תוצאות העתירות בעניין הכוונה להרחיק את מבקשי המקלט לרואנדה.....	422
פרק ח': תיקוני החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) לאור המשפט החוקתי בישראל והדין הבינלאומי.....	443

1. העתירות כנגד התיקונים לחוק למניעת הסתננות - חוקיות ההסדרים הנורמטיביים ביחס למסתננים לישראל.....	443
2. הבחינה החוקתית.....	446
3. העתירה לבג"צ בעניין תיקון מספר 3 לחוק למניעת הסתננות - בג"צ אדם נ' הכנסת.....	448
4. העתירה לבג"צ בעניין תיקון מספר 4 לחוק למניעת הסתננות - בג"צ איתן נ' ממשלת ישראל.....	452
5. העתירה לבג"צ בעניין תיקון מספר 5 לחוק למניעת הסתננות - בג"צ דסטה נ' הכנסת.....	459
6. מעצר/החזקה במשמורת של מבקשי מקלט או פליטים בראי המשפט הבינלאומי.....	468
7. מה נחשב למעצר שרירותי על-פי המשפט הבינלאומי?.....	473
8. דוגמאות מהעולם לחלופות מעצר.....	474
9. מה משתמע מהקריטריונים ביחס לעמדת המשפט הבינלאומי?.....	476
10. גישת בתי-המשפט בישראל בנושא החזקה במשמורת/מעצר של מבקשי מקלט או פליטים.....	479
11. החזקה במשמורת/השימוש במעצר במסגרת דיני ההגירה.....	479
12. סמכות המעצר.....	479
13. הניסיונות למעצר על-פי החוק למניעת הסתננות בטרם התיקונים לחוק.....	480
14. מהי התכלית הראויה של החזקה במשמורת?.....	481
15. שלבי הניתוח של התכלית הראויה ביחס לתיקון לחוק למניעת הסתננות.....	483
16. מה הדין כשיש מספר תכליות לחוק?.....	484
17. בחינת התכלית הדומיננטית של החוק.....	485
18. בחינת התכלית הראויה לאור הנורמות של המשפט הבינלאומי.....	487
19. שאלת חוקתיות הוראת סעיף 13(ב)(1) לחוק הכניסה לישראל.....	489
20. סמכות ההחזקה במשמורת לפי פסק-דין צגטה.....	490
21. החזקה במשמורת בארה"ב, אנגליה ומדינות האיחוד האירופאי - משפט השוואתי.....	493
22. המצב המשפטי בארה"ב.....	493
23. המצב המשפטי באיחוד האירופאי.....	495
24. המצב המשפטי באנגליה.....	496
25. מעצר/החזקה במשמורת של מסתננים באוסטרליה לתקופה ממושכת.....	500
26. החזקה במשמורת - בשל אי-הסכמה להרחקה למדינה השלישית.....	505
27. סמכות ההחזקה במשמורת - לאחר שהוצא צו הרחקה כנגד מסתנן/מבקש מקלט.....	505

28.	סמכות להמשך החזקה במשמורת בשל היעדר שיתוף - פעולה עם הרחקה.....	507
29.	הסכמה להרחקה.....	508
30.	ההשלכות המעשיות של אי-הסכמה להרחקה	512
531	פרק ט': סיכום - תם ולא נשלם	